

Norbert F. Čapek:

BOJ SE SMRTÍ.

Kdy začíná boj se smrtí? Někdo myslí, až když se nemoc dostaví, aneb když poslední hodinka zdejšího života uhodila. Ve skutečnosti umírání začíná při samém narození, a boj se smrtí vede člověk od kolébky až ke hrobu. Ustavičně v nás něco odumírá, nejen v těle, ale i duševně.

Ze všech nejsilnější je pud životní. Jak v té naší písni stojí, „nám chce se žít, tak silně žít . . .“ A dále je to pud po sebevyjádření svým způsobem. A z těchto dvou základních pudů vychází zápas se smrtí, zápas o život, o nejkrásnější a vždy plnější život. A jestli člověk při svém rozmachu životním naráží na závory, jestli se nemůže vyžít způsobem, který považuje za svůj způsob vyjádření — pocituje nevoli, nebo sklíčenost, je omrzelý, nic ho plně netěší — a v mnoha případech právě z tohoto stavu jako z kořenů vyrůstá nemoc. Člověk přestává mít zájem o život a zároveň se bojí smrti. Ocítá se v rozporu sám se sebou, je rozervaný, a tím svůj bědný stav jen více zhoršuje.

Člověk se chce vyjádřit a projevit tělesně i duševně, zdravým tělem a bystrou myslí. A když naráží na překážky, když cítí v některém směru, že nedostačuje, malátní, anebo je-li z lepšího fládru, hledí svůj nedostatek nahradit zvýšeným využitím jiných schopností. — —

A jestli člověka opouští jedno po druhém, jestli zápasí o život těla i o zdravou mysl, zbývá mu jen dvojí — a v tom ohledu potkáváme dva druhy lidí. Jedni se předčasně vzdávají boje, zbaběle utíkají ze života a vrhají se smrti do náruče. Ale ti druzí zápasí do posledka, a ještě tu poslední jiskru života rozdmýchávají, aby ani o minutu dříve nedohasla, než vydá poslední lesk a zář. — —

Jsem jist, a největší lékařské autority mi to potvrzují, že většina úmrtí bývá zaviněna tím, že se zanedbává duševní stránka člověka. Kdož ví jestli víc než 70 procent lidí neumírá předčasně od duše. Jen si spočítejte, co je těch srdečních chorob a jak úzce ony souvisí s duševním vzrušením. Kdo by neznal úsloví o „starostech utiskujících srdce“, nebo o „úzkosti svírající srdce“. V novější době byla souvislost s duševními hnutími podrobně prozkoumána a bylo přesvědčivě dokázáno, že činnost srdce je velice závislá na duševních stavech, ba i množství krve vháněné jednotlivým úderem do žil, závisí na duševních stavech, náladách a sugescích, jimž člověk podléhá. Někteří vynikající lékaři připisují duševním stavům vliv na tvoření arteriosklerosy, rakoviny a jiných těžkých nemocí. —

Známý cestovatel Stanley tvrdil, že lenost je základní pohnůtkou všech lidských vynálezů, že člověk vždycky hleděl ukojit své potřeby s námahou co možná nejmenší. Chtělo se mu cestovat, ale byl líný chodit, tedy donutil zvířata, aby ho nosila. A když i to mu bylo zdlouhavé, zapřáhl páru a jiné přírodní síly do svého vozu. Prý i telegraf, telefon a mnohonásobné užití strojů v moderním životě je ovoce lenosti.

Tomu nevěřím. Spíše opak je pravdou. Aby rychleji došel, aby více vykonal, aby více hmoty a času a dalek zvládnul, aby k práci novou práci přidal až do úplného vysílení, k tomu člověk vynalézá.

Ale jsou lenoši. O tom není pochyby. Jsou takoví lenoši, že by si přáli, aby nějaký pilný člověk pro ně vynalezl přístroj, který by jim podával jídlo do úst, po případě je i za ně rozkousal.

Člověk nebývá lenivým, chce-li se někam dostat, vyšplhat na nejvyšší horu, spustit se do nejhlubších hlubin moře, vylézt až do stratosféry a závodit o cenu na nejrychlejším stroji. Víte, v čem jsou lidé leniví a nejlenivější? V péči o své zdraví. Pohodlíčko chtějí, když se hodně napracovali nebo nachodili, v bačkůrkách a pohovčičce si chtějí posedět — a jak je poměrně málo těch, kteří by chtěli denně věnovat aspoň půl hodiny svému tělu, aby zůstalo pružné, svěží a mladistvé — a půl hodinky své duši, aby byla očištěna od prachu a bláta špatných nálad a zase znovu naolejována dobrou náladou a sugescemi pro vítězný život!

Pro co se tedy rozhodnout, pro smrt nebo život, pro vítězný boj aneb pro zbabělý útěk? Někdo by mohl namítnout: kdož ví, jestli vím, co je to nechuť k životu, co je to omrzelost ze všeho

a nad vším. Ba vím, velmi dobře vím, taky můj život už několikrát visel na nitce. A já děkuji, nesmírně děkuji všem vlivům a okolnostem, které jej prodloužily a k novému rozběhu a rozmachu připravily.

Myslívám si, že jen ten dovede cele nějaké věci se oddat a do odvážného a velkého díla se pustit, kdo přišel až na pokraj smrti a zvítězil. Jakoby si řekl: „Ten život mi byl znovu dán, teď jej prodám co nejdražší, aby to za to stálo, teď jej vychutnám do posledka, svou brázdu vyorám až do konce“.

Zas mi někdo namítne: „Tobě se to hovoří — snad jsi takovým ohněm neprošel jako já“. — Stál jsem jednou u ohně, byl to oheň jak se patří, viděli ho z daleka široka. To shořelo několik dřevěných chalup a stodol nabitých slámou. A viděl jsem jiný oheň, stál jsem u vysoké pece, tam sypali železnou rudu. Panečku, to byl oheň, trochu silnější a prudší, než který dřevo a slámu v popel proměnil. A z té ohnivé pece vypouštěli rozžhavené železo a z železa zase ohněm tvrdili ocel. Ze slámy byl popel a z železné rudy byla ocel.

Kdo věří, že je slámou a dřevem na spálení, toho ovšem oheň pokušení obrátí v popel zoufalství.

Já se však ptám, kdo z nás má práva potupit v sobě tu božskou jiskru, a považovat se jen za slámu a dřevo ke shoření? Všichni jsme božskými. Každý z nás je kosmickou jednotkou. Všichni jsme na cestě z věčnosti do věčnosti, všichni jsme zodpovědní za svůj díl božského života tomu Nejvyššímu, který nade všemi vládne.

Náš život se nikdy neobrátil v popel. V nás všech je materiál pro vyšší a další životy. Ale může se nám stát, jako roztavenému železu, které nikdo nezachytne, které nikdo do formy nenaleje. Je z něho neforemná masa, k ničemu se nehodí, dokud ji zase neroztavíš.

A my jsme přišli, abychom ty nové formy, ty nové tvary života vyjadřovali, aby ten, kdo je malátný, nebo zoufalý, si uvědomil svůj kosmický původ a z toho myšlení, které ho zabíjelo, které ho ničilo, které jej životem smýkalo, z toho aby vyšel s velkým rozhodnutím, novou odvahou a přijal nový tvar, našel si nové vyjádření, našel sám sebe, a v sobě Boha, a vše.

(Úryvky z přednášky).

Ze všech stran slyšíme nářky, že státní pokladna je prázdná, že je potřebí nových daní, že se mají veřejným zaměstnancům snížit platy, že se nedostává peněz na vybudování škol a nemocnic, že se sice mnoho peněz přijme, ale že to nestačí na všechna vydání.

Státní úředníci uvádějí celou řadu příkladů, kde by se mělo napřed šetřit než se začne se snižováním jejich skrovných příjmů. Mohli bychom z osobních zkušeností a porovnáním s administrativními a jinými výdaji jiných velkých států uvést velmi drastické doklady, jak se často mrhá s penězy, jak se drahý čas, jak úředníků, tak obecnstva zabíjí krajně nepraktickou a těžkopádnou, po starém Rakousku zděděnou a v některých ohledech i zhoršenou organizací, při které i nejlepší a nejschopnější úředník nemůže často jednat podle toho, co by bylo rozumné a praktické, ale musí se řídit šablonou.

My však máme na mysli především hledisko náboženské. Když už církev samy od sebe nenahlédnou, co by dnes bylo jejich křesťanskou povinností, je s podivením, že ostatní vlivní činitelé ani prstem nehnu, aby odčinili velikou křivdu, která se děje celému národu tím, že se ročně přes 330 milionů vydává u nás z veřejných prostředků na účely církevní.

Nejen je to křivda páchaná na všech, kteří s takovým vydáním nesouhlasí, s vydáním, jež není k udržení státu nutné a ve kterém jsou také daně exekucí vynucené, ale je to vydání, kterým podle nejlepších autorit poškozuje se nejen stát, ale samo náboženství na prvním místě.

Náboženství je něco tak vznešeného, že každý vynucený aneb jen s nechutí vydaný groš je snižuje a jeho poslání uvádí na jiné cesty. Náboženství stává se politicum na jedné straně, přitěží na druhé straně a za třetí pro některé jen lehkou přístupným žlabem, zvláště dnes.

Spojení státu s církví bylo už dávno zavrženo jako zpátečnictví a je také v rozporu s moderní ideou státu. Všade pak, kde rozluka byla provedena a náboženskému rozvoji byla ponechána úplná svoboda, náboženský život doznal nebývalého rozmachu.

Naříkáme, že je u nás všechno zpolitisováno. Mělo by tedy aspoň náboženství, považujeme-li je za to nejvznešenější, být

úplně z politických vlivů vymaněno. A to je jen možné při úplné rozluce a svobodě.

Při vymýšlení nových daní hledívá se k tomu, co by poplatníka nejmíň bolelo a dále vynalézají se daňové přírážky na věci, které jsou buď považovány za luxus, anebo na kterých lidé mají velký zájem, takže rádi větší obnos zaplatí.

I když nesouhlasíme s těmi, kteří by chtěli zdanit kostely a výkon bohoslužeb, přece jen nemůžeme pochopit, proč má moderní stát vydržovat církve, když se přece jedná o službu lidem, které si přejí a která podle jejich víry souvisí s jejich věčným blahem. Proč náboženství, povýšené nad vše světské a všední, má býti snižováno až do nížin politické vřavy a zevšedňováno na nejlacinější artikl, který se lidem zaplatí a vnucuje. Jako když dítěti stále se vnucuje jídlo, ztrácí chuť k jídlu a když se vzácná věc dává zadarmo, bez protihodnoty a na cizí účet, přestanou si jí lidé vážit, tak se děje s náboženstvím, kterému se vždy nejlépe dařilo tam, kde o ně lidé museli zápasit a se pro ně obětovat.

Č.

POKROKOVÉ KŘESŤANSTVÍ A CÍRKEV.

Na pracovní konferenci výboru „Světového svazu svobodného křesťanství a náboženské svobody“ pronesl významnou řeč na výše uvedené téma unitářský duchovní dr. Gabriel Csiki z Budapešti, z níž otiskujeme hlavní myšlenky, protože jsou tak charakteristické pro unitářské pojetí křesťanství a církve.

Co je myšleno pokrokovým křesťanstvím? Jakou církev potřebuje toto křesťanství? Na tyto otázky už dávno odpověděl Theodor Parker, když rozlíšil v křesťanství to, co je v něm podstatného a trvalého od věcí případných, které se mění. Pokrokové křesťanství zdůrazňuje to, co je v něm věčné a neměnitelné. Tím je prosté učení Ježíšovo: synovství boží a bratrství lidí.

Vlastní podstata křesťanství je nejlépe vyjádřena v přikázání: „Milovati budeš Pána Boha svého ze všeho srdce svého a ze vší duše své, a ze vší mysli své, i ze vší síly své. Milovati budeš i bližního svého, jako sebe samého.“ Je zřejmo, že křesťanství, nehledě k theologickému slovíkářství, je velmi jednoduchou věcí: je čistým náboženstvím, mravností, láskou, láskou lidskou a současně boží.

Křesťanství není mně určitým počtem věr, ale samým principem Ježíšova života, je mi životem, žitým u vědomí božího synovství, je mi výrazem božské přirozenosti v člověku, která se svobodně v něm projevuje v hnutích jeho mysle a srdce.

Pokrokové křesťanství zná toliko jednu víru a tou je sama pravda, která je totožná s Bohem. Tato víra nepotřebuje forem a obřadů, ale boží život. To znamená naplňování zákona božího životem pravdy a lásky, konání vždy nejlepších věcí, nejlepší cestou, z nejlepších pohnutek tak, aby byly zajedno s Bohem. Zkrátka býti dokonalým jako je otec v nebesích. Pokrokové křesťanství nevyžaduje proto poslušensství nějaké pozemské autority, ale poslušensství tohoto zákona božího, který se nám zjevuje v hlase našich srdcí.

Pokrokové křesťanství si nežadá, aby všichni lidé stejně smýšleli, ale vyžaduje, aby každý z nás smýšlel čestně a snažil se přiblížit se pravdě co nejvíce. Nechce, aby všichni lidé žili stejně, ale očekává ode všech život, který by byl snahou po božské dokonalosti.

Pokrokové křesťanství je tak jednoduché ve svém učení, že je pochopitelné i dítěti a je schopné přizpůsobiti se potřebám našeho života. Líbí se nám nejen proto, že je krásné, ale právě proto, že je prakticky schopné učinit každý dům domem božím a tento svět božím královstvím.

Pokrokové křesťanství zdůrazňuje to, co je v něm věčné. Náboženství samo, ten šťastný poměr mezi Bohem a lidmi, je *jedno* a věčné; kdežto cesty k němu, lidé vytvářející tento poměr, projevy náboženství, filosofie náboženství, theologie, doktriny a církve na nich založené jsou *mnohé*, rozličné a dočasné.

Sledující v historii, co je všeobecně nazýváno křesťanstvím, nalézáme, že nic se tolik nemění, věk od věku, jako křesťanské doktriny. Pochybuji, jestli Ježíš, kdyby mohl čísti knihy theologických názorů v různých stoletích, by je mohl přijmouti za své. Kacířství jedné doby, je orthodoxní vírou doby druhé.

Církev je také jedním z mnoha projevů náboženství. Jakou je církev, kterou potřebuje křesťanství pokrokové?

Církev je organisovaným náboženstvím. Přijmeme-li za své, a jistě že přijmeme, že náboženství je člověku vrozeno, pak církev, jako viditelný projev náboženství, musí existovat tak dlouho, jak lidé žijí na zemi. Jejím hlavním úkolem mělo by být, aby se

stala centrálou duchovní energie pro člověka. Církev měla by činit lidstvo šťastnějším a svět lepším. To znamená, měla by pomáhat uvádět křesťanské principy do denní praxe, aby obchod, politika, společnost, staly se morálnějšími, aby celý život byl pozdvižen k vyšší úrovni. I poměr práce a kapitálu měla by přivést pod vládu křesťanských ideálů. Nevědomost, nemoce, hřích, válka, nezaměstnanost, tito velicí nepřátelé lidstva, nebudou nikdy potřeny dogmaty, ale moderní církví, která vykládá křesťanství ne jako víru, o které se dá diskutovat, ale jako svatý život, v němž se můžeme všichni sjednotit. Nejlepší církev je jedna a tou je ta, která vytváří nejlepší typ člověka pro svět. Cena každé církve musí být zhodnocována podle charakteru jejích příslušníků.

Nebylo by pěkným, kdybych řekl, že jen my, kteří se k pokrokové církvi hlásíme, jsme ti nejlepší, a nejmoudřejší. Přece však máme velikou výhodu. Máme svobodu, která nám zajišťuje sebeopravování a zlepšování své víry i praxe.

Chtěl bych ještě na jedno poukázat. Na nářky nad tím, že lidé více a více se odvracejí od církví. Chyba ovšem není na straně lidí, ale na straně církví, protože se pokoušejí uchovati stará bezživotná dogmata a přehlížejí potřeby dneška.

Něco je tragicky špatného v tomto našem světě. Roste do nebe volající chudoba uprostřed nadbytku. Miliony lidí je zbavováno základního práva — vydělávají si denní chléb čestnou prací. Miliony jsou ponechány na pospas hladu, zatím co přebytky potravin jsou vrhány do moře anebo spalovány na místě pohonných látek pro lokomotivy. Pokrokové křesťanství chce církev, která Ježíšovým evangeliem, evangeliem lásky a spravedlnosti vykoupí tento nešťastný svět.

KULTURA TĚLA

Řídí Dr. Noren.

Život dnešní společnosti potřebuje důkladné reformy ve mnohých směrech. O tom není pochyby. Církve v starých formách s nemožnými dogmaty živoří a udržují se jen zvykovou setrvačností, pohodlnictvím a lhostejností velké většiny svých příslušníků. Pít se chce, ale staré džbánky putují do muzeí. Šatit se musíme, ale krinolíny a korsety nevyhovují. Po náboženství volá lidská přirozenost, ale krvácející obrázky a rohatí čerti a postava

důstojného vousatého starce, jako symboly dobrých a zlých božstev, náboženský cit dnešního člověka spíše uráží než aby jej povznášely.

Podobně má se to i s léčením nemocí. Ještě do nedávna všechno léčení pozůstávalo v napsání receptu do lékárny. A když lék nepomohl, pacient umřel nebo se napsal nový recept. Dnes je opět všechno poinjekčeno. Na všechno jsou injekce. Znali jsme pacienty, kteří umřeli až po celých stovkách injekcí. Přes to, bohuďák, nejsou ani zdaleka všichni lékaři tak jednostranní. Avšak celý systém dnešního léčení je v základních principech pochybený. Chyba je už v tom, jak se běžně na nemoc díváme. Souvisí to se starými náboženskými pověrami, že by nemoc mohla Bohem nebo ďáblem býti přivoděna u člověka, který byl do té doby zdravý, a že by ta nemoc opět nějak zázračně mohla býti trvale odejmuta, buď vyšším zákrokem nebo použitím léku, aniž by člověk změnil svůj způsob života.

Reforma léčení musí začít s reformou smýšlení o nemoci. Nemoc je něco nepřírozeného, Bohem nechtěného, lidmi zaviněného. Léčení nemocí je nouzové opatření, které by u lidí inteligentních mělo se státi úplně zbytečným. Když hoří, nutno ovšem povolat hasiče a hasit. Ale nutno si říci i to, že přechasté ohně na Slovensku a vypálení celých vesnic spadá na účet kulturní zaostalosti tamějšího lidu.

Přes den tu reformu neuděláme, ale někde někdy někdo musí doopravdy s tím začít. Začali jsme s ústavem pro udržování zdraví. Dali jsme tomu jméno makrobion. Je to velkorysý pokus a vyžaduje velké oběti se strany zakladatelů. Je zařízen především pro zdravé a ty, kteří se za zdravé považují, ale nevědí, že jim už nemoc sedí v týle a že za půl roku může propuknouti v dostatečné míře, aby ji za takovou mohli uznat.

Jinými slovy: chceme, aby lidé se učili nemocem předejít. K tomu účelu je nutno, aby náš nebo jiný lékař s tohoto hlediska každého podrobně vyšetřil, všechny abnormality neb poruchy zjistil, ovšem mezi jiným i váhu v poměru k výšce, věku a povahového typu. Dále je nutno přezkoumat životosprávu, a v mnohých případech bude nutno poradit regenerační léčbu nebo cvičení neb dietu a podobně. Při tom je nutno vše tak zařídit, aby to bylo dosažitelné co možná pro všechny a nejen pro ty, kteří jezdí každoročně do lázní.

(Pokračování).

TROCHU POLEMIKY.

V posledním čísle „Křesťanské revue“ při kritice církve československé dr. Hromádka, profesor Husovy fakulty uvádí také proslov dr. N. F. Čapka, kterým 29. března 1931 pozdravil sněm ČCS jménem Čs. unitářů a Svobodného bratrství. Okolnost, že byl proslov odměněn dlouho trvajícím potleskem se strany reprezentačního zastoupení této církve má asi býti dokladem, že výtku nedůslednosti učiněná v proslovu platí také těm, kteří k němu tleskali.

Profesor Hromádka je váženou a vůdčí osobností v čbr. evangelických i jiných kruzích a proto jeho výtku nemůžeme nechati bez povšimnutí. Proslov, jak jej dr. Hromádka uvádí, zněl následovně: „Nás pojí nejen organické svazky, nás pojí také společná snaha a společné úsilí, abychom vyjádřili náboženství v pojmech lidí XX. století. My nechceme vždy znovu začínat od Adama, nechceme se vraceti až k Abrahamovi. Ba ani středověké myšlení reformátorů neznamena pro nás poslední slovo v náboženském vývoji. Nechceme, aby to naše náboženské myšlení plesnivělo samými vzpomínkami na to, co kdysi bylo a co jiní vykonali. Obracíme svou mysl a své zraky k slunci, které dnes vychází, které zítra bude vycházeti a které bude naším povzbuzením k novým výbojům a k novým náporům. Žijeme dnes ve století elektrických žárovek a aeroplánů. Bylo by proto nedůstojno, abychom v náboženském myšlení stále jen trvali v době, kdy svíčka byla nejdokonalejším osvětlením a trakař nejužívanějším vehiklem.“

Dr. Hromádka k tomu pak připojuje: „Jaká to krásná, povzbuzující slova! Tvořit náboženství nové a budovat církve, která tak září nad ostatními, jako elektrická žárovka nad svíčkou a která církve staré předbíhá tak jako aeroplan trakař. Jenže ovšem každá juxtaposice víry a techniky kulhá, a dr. Čapek sám na konci svého proslovu prosil Ducha Kristova, aby požehnal sněmu. Sám najeďnou sáhl do komůrky ozářené svíčkou a do nákladu naloženého na trakař, aby podal sněmu s cukrátky také kousek chleba.“

Doslov byl reprodukován správně až na to, že místo Ducha Kristova má státi Ducha božího, ale to smysl neruší, neboť duch Kristův je také duch boží, tak jako duch každého božího člověka je také duchem božím, „neboť jím všichni živi jsme, hýbeme se i trváme.“ Jednalo by se o to, zdali si v tom Čapek skutečně.

odporoval a zdali se od elektrických žárovek a aeroplánů vracel ke středověkým svíčkám a trakařům.

Musí býti každému zřejmo, a je snad i dru Hromádkovi zřejmo, že Čapek ve své řeči zdůrazňoval vývoj v náboženství. Vědecké prostředky středověku byly tak nedostatečné, jako svíčka v osvětlování, a pokrok ve vědách byl tak pomalý jako trakař ku porovnání s dnešním urychleným vývojem věd a prostředků kulturních. A dr. Hromádka dobře ví, co znamenal tento vývoj a pokrok za posledních 100 let pro změnu v theologii, pro lepší poznání bible jako knihy lidské a pro poznávání podobností mezi křesťanstvím a jinými velkými náboženstvími.

Svým porovnáním Čapek nezavrhoval světlo vůbec. Svíčka je prostředkem ke svícení právě tak, jako elektrická žárovka. Kristus zůstává Kristem a světlem světa, jest-li jeho evangelium o odpuštění a lásce hlásá analfabet v temné Africe v bambusové chýši, aneb jest-li jej hlásá Čapek při elektrických žárovkách v Praze, v moderním sále v Karlově 8.

Boží moc a moudrost může hlásat člověk, který své brambory s pole vozí na trakaři a může jej hlásat kazatel, který aby více lidem mohl sloužit používá aeroplánu. Tomu všemu dr. Hromádka dobře rozumí — a my také. Jistě je si dobře vědom, jaký je rozdíl mezi dobou, kdy i reformátoři schvalovali upalování kacířů a dobou dnešní, která v tom ohledu je jistě bližší duchu Kristovu.

Je to přece jen velká škoda pro všechny církve, které své náboženství obmezují místně a časově, místně na Jerusalemb neb Řím, Ženěvu neb Wittenberg, a časově na dobu židovských proroků a středověkých reformátorů a dále je škoda, že se tak mnozí theologové nemohou odpoutat od hlásání dvojí pravdy. Snad žádný z nich nedovede už myslet po středověku, jak smýšleli i reformátoři, každý chce státi na úrovni dnešní vědy a přece na druhé straně drží se formulek a dogmat dávno překonaných. Chlubí se svíčkou a trakařem, ale svítí elektrickou žárovkou a jezdí v automobilu.

*

Když člověk vzdělá nezdravou bažinu a promění ji v zahradu, krásu, kterou tak osvobodil z jejího příkrovu šerednosti, jest krásu jeho vlastní duše: kdyby jí nedal svobody mimo sebe, neosvobodil by ji v sobě.

UPANIŠADY.

Dr. LOUIS C. CORNISH O PRAZE.

Dr. Cornish, president amerických unitářů, uveřejnil v „The Christian Register“, čtyři nadšené články o Praze. Popisuje obšírně otevření nově vybudovaného ústředí a síně Charlotty Masarykové, a jeden celý článek věnuje Sokolům a setkání s presidentem Masarykem, a jiný článek čsl. církvi. Nikdy jsem neviděl typického Američana sálat takovým nadšením, jako když Cornish pozoroval řady sokolské, a nikdy snad nebyl napsán nadšenější článek o Čechách a Praze zvláště, jaký Cornish napsal.

Líčí mezi jiným průvod sokolstva po Staroměstském náměstí, s jakou láskou každý z nich hleděl k presidentovi. „Těch 65.000 pochoduujících, když přišli před radnici, měli už čtyři hodiny stání a pochodování za sebou po tvrdém dláždění a ve slunečním žáru, a přec nejevili žádné stopy únavy. Měli jsme pocit, jakoby mohli dále pochodovat ještě sto kilometrů bez námahy. A co dělal president? Pozorovali jsme jeho důstojnou, přívětivou postavu, bíle oblečeného, ve stínu balkonu, jak kýval rukou a odpovídal na pozdravy.

Po celé hodiny tu seděl a plně prožíval radostné nadšení zástupů. Ráno projížděl se na koni, procházel se jak obvykle, a je mu 82 let! jedna z největších postav světa. Kdysi dávno uvažoval o tom, státí se unitářským duchovním. Well, viděli jsme část jeho duchovního pracovního pole.“ —

„Na druhý den, ve čtvrtek byli jsme panu presidentovi představení drem a paní Čapkovými. Asi 1800 známějších a snad ještě 200 jiných osob bylo pozváno na Garden party na hradě. Když zvěděl, kdo jsme, pan president ihned si vzpomněl, že dvakrát mluvil na našich májových slavnostech v Americe a vzpomněl si i kdy. Jak z jeho spisů zřejmo, měl vždy vytrvalý zájem o pokrokové náboženství.“ —

„Praha v ten čas hostila asi čtvrt milionu poutníků. Cvičení sokolská, průvody a všechno co jsme viděli, bylo výrazem věrného vlastenectví, uvědomělého a rozhodnutého udržeti svoji svobodu a zdokonalovat svůj stát. Pohled do těchto tváří, obrácených ke svému vůdci, zrcadlil duši národa. Je to mocná duše a zvědavá. Zda-liž takový oduševnělý a pokrokový lid je možno držet v poutech středověké víry a životní praxe?“

PROBLÉMY PSYCHICKÉ

(Vědecký okultism, parapsychologie a pod.) Řídí Kirana.

O MAGII.

Co je magie? Mágové byli v starých dobách považováni za největší mudrce. V magii soustřeďovala se nejvyšší moudrost starých Egyptanů, Babyloňanů, Indů a jiných národů. Magie byla svého času vědou užitou, tedy ne jen theoretickou, ale hodně praktickou. A byla současně náboženstvím v praksi. Možno říci, že kulturní život starých kulturních národů byl ovládán magií, a mágové byli duchovními vůdci a rádci králů a také všech ostatních.

Mnohé věci, které kdysi patřili k magii, jsou dnes obecným majetkem všech. Je jisté, že kdyby v starověku byl někdo objevil bezdrátovou telegrafii nebo rádiové vysílače a přijímače, že by tyto rovněž byly zařazeny do magie.

Magie kdysi obsahovala vlastně všechno, co dnes se nazývá vědou, uměním, technikou a náboženstvím, vírou i pověrou, čarodějstvím, kouzelnictvím, joginstvím, hypnotismem, spiritismem, animismem, theosofií a antroposofií, tajnými vědami, mystikou a esoterním věděním.

Nejčastěji rozumí se magií vykonávání nezvyklých, nadobyčejných věcí pomocí skrytých sil v nás nebo vůkol nás, nebo pomocí nadlidských bytostí a duchů zemřelých.

Magie byla kdysi tajným uměním, do něhož byli zasvěceni jen vyvolení jedinci. Také bible křesťanů je plna magie ve smyslu dobrém i zlém. Své mágy, čili proroky, považovali židé za ty pravé prostředníky mezi Bohem a lidmi, kteří své divy konají za pomoci jen dobrých bytostí, kdežto mágy nežidovské považovali za sprosté čaroděje, kteří své umění vykonávali pomocí zlých duchů.

Starověkým mágem byl na příklad Mojžíš. Dovedl prý proměnit vodu v krev, přivolat hejna kobylek, způsobit smrt nepřátel, proměnit hůl v hada, nebo udeřením holí do skály způsobit, že vytryskl pramen vody ve vyprahlé poušti a mnoho jiných podobných věcí. Avšak egyptští mágové to také dovedli, neboť byli jeho učitelé.

Také prorok Samuel, Eliáš a Elizeus byli mágy, ovšem nemusíme brát vše doslova, co v bibli stojí psáno o jejich skutcích. Velikým

mágem v Izraeli byl také Daniel, který byl vyučen od Chaldejských mistrů. Mezi jiným o něm píše bible, že byl vhozen do rozžhavené pece a neshořel a do jámy vyhladovělých lvů a ne-sežrali ho.

Mnohé z činů, které připisují Ježíši, byli od jakživa oborem mágů. Je dosti pochybné, že nasýtil 7 chleby pět tisíc lidí, nebo že probudil Lazara, který byl v hrobě už v rozkladu a jiné, ale nejdůležitější z hlediska magického je jeho vědomí, že je totožný s Bohem, neboť toto vědomí odpovídá úplně vědomí všech velkých mágů.

Právě v tomto vědomí, jak se jevilo u Ježíše, u starověkých mágů a také u dnešních velkých učitelů lidstva jest hledati klíč k magii.

Nežli je možno dále pokračovati, je nutno upozorniti na jeden veliký paradox dnešní doby. Na jedné straně považuje se magie za něco odbytého, s čím jen lidé obmezení se mohou zabývat a nevidí se, že celý náš život je prosycen magií, nikoliv však magií v jejím nejlepší smyslu, ale magií v jejím smyslu nejhorším, jak bude ještě poukázáno. A druhý paradox je v tom, že věda obrací se znovu a znovu k věcem, které staří mágové měli už mnohem lépe probádané.

Byla totiž kdysi magie lidová, pověrečná, a tu jsme v různých obměnách podrželi do dnes, a to i na místech nejsvětějších. A byla magie mistrovská, vysoké vědy a vysokého umění, a ta z 90 procent zůstává dosud utajena, a asi 10 procent objevuje se pod jménem sugesce a hypnotism. Není tomu však dávno, co i hypnotism byl posmíván a považován za věc, s níž obírat se není důstojno vzdělaného člověka.

Klíčem k lidové magii je ovšem jenom pověra. Když byste si podrobně prostudovali vznik křtu, večere Páně, mše svaté, biřmování, ovazování štoly kolem rukou novomanželů, poslední pomazání, vykropování kostelů a na venkově někdy i vykropování polí a domů, hodně byste se dověděli o lidové magii z dob předkřesťanských, neboť byste v ní našli původ všech jmenovaných věcí.

Na tento původ dnešních náboženských obřadů z egyptského čarodějství ukazuje také dr. J. B. Kozák ve své knize „Ježíš ve víře a skepsi.“

Jen vzpomeňte, co psaly noviny o kletbě starého Tutenkamena, která prý se vyplnila na těch, kteří po 4.000 letech otevřeli jeho

hrob! Co je to jiného než magie a černá magie k tomu, totiž magie nejhoršího druhu.

Čím je křest ve své podstatě a v učení církve? Křest vtiskuje nezrušitelné znamení křesťana. Už od třetího století byl se křtem spojován exorcism, to jest vyhánění ďábla. Také při vysvěcování kostelů a jiných míst bývá prováděn exorcism.

Je dále známo, že středem mše svaté je proměnění hostie v živé tělo a v živou krev Boha a požití jeho.

Studujeme-li lidovou magii národů předkřesťanských, potkáme se všude se základními prvky této víry, že je totiž možno buď vodu neb chléb, neb něco jiného buď proměnit nebo učinit prostředkem k nabývání zvláštních milostí a výhod. Všude tatáž víra, že je možno do něčeho nebo do někoho začarovat dobrého nebo zlého ducha, nebo také, že je možno nějakým ceremonielem ochrániti se před vlivy zlých duchů a nepřejných bohů.

Vždyť i posty, uložené jako náboženský úkon, patří do negativní magie. Zajímavé také je, připomenouti si v této souvislosti popelec, připravování toho popelce a prostudovati si současně staropohanské magické obřady, ve kterých se jeví obzvláštní souvislost.

Pricházím tedy k závěru, že z lidové magie jsme neodložili pranic, jenom stará jména, a že ta magie není jen u těch nižších, nevědomých a zaostalých vrstev, ale že nachází velmi úrodnou půdu také mezi nemyslicí inteligencí.

(Pokračování).

JAK SE U NÁS CÍTIL MAĐAR.

V červnu jsme psali o Rev. Géza Lörenzim, který po několikaletém studiu v cizině vracel se do Sedmihradska. V těchto dnech poslal nám dopis a vyjímáme z něho toto:

„Rád se vracím ve vzpomínkách k těm příjemným okamžikům, které jsem prožil u Vás v Praze. Po tak dlouhém putování světem, bylo to po prvé v Praze, kde jsem cítil přátelský dotek a upřímné bušení srdce. Víš dobře, že v Americe jsou lidé velmi laskaví k cizincům, ale co je to platné, když člověk necítí toho tepla osobnosti. Ve Francii neustále jsem pociťoval vnitřní antipatii Francouzů ke mně, protože jsem Maďar. Teprve v Československu zažil jsem těch pravých sympatií. Návštěva v Praze zůstane vždy světlým bodem v mých vzpomínkách a vzpruhou k práci.“

ZBRANĚ DĚTÍ PROTI RODIČŮM.

Jednou z největších starostí svědomitých rodičů je výchova dětí. Není to starost malá a není to problém jednoduchý. Byly doby, kdy se s výchovou dítěte začínalo, když po prvé vstoupilo do školní místnosti. Do té chvíle bylo ponecháno okolnostem, pro výchovu obyčejně nepříznivým. A přece doba předškolská je důležitější než kterákoliv jiná. Je to v době předškolské, kdy se kladou základy charakteru a mnohý jedinec bojuje po celý život s těžkostmi, která vznikla v tomto období.

Problém výchovy je ztížený také faktem, že není možno doporučit byt i jinde osvědčený výchovný prostředek pro všechny případy. Každé dítě, i když si uvědomujeme mnohou podobnost, je tak rozdílné od druhého, je individuem a proto musí býti i jeho výchova individuální. Jsou však přece jisté zásady, které jsou prospěšné v každém případě a ty nás nyní hlavně zajímají.

V prvé řadě je nutno si uvědomiti, že i dítě je členem lidské společnosti od prvního okamžiku svého narození. Nevstupuje do života až po dvacátém roce, nýbrž žije hned a je zapotřebí, aby hned si zvykalo na zásady, podle nichž lidská společnost je organisována.

My dospělejší víme, že jsou jisté věci, které smíme a jisté, které vzhledem k ostatním členům lidské rodiny prostě nemůžeme mít. Život nás naučil, co smíme nebo nesmíme chtít. Někdo těžce zkouší, protože hranice mezi možným a nemožným, škodlivým a užitečným nezná. Dítě se těmito věcmi musí učit a poměrně lehko se jim naučí. Ale záleží na rodičích, aby mu v té věci byli nápomocni. Jinak trpí dítě, mnohdy po celý život a trpí zároveň i rodiče. Protože dítě nezná hranice možného a nemožného, myslí, že může všechno. Rodiče je velmi často v té domněnce utvrzují tím, že jim povolí vše, co jim na očích vidí. Tím však přestupují osvědčené výchovné pravidlo, což se později vymstí. Dítě, kterému se vše povolí, osedlá si záhy rodiče tak, že jsou tito pravými otroky jeho choutek.

Způsoby, jakými se dítě dožaduje svého domnělého práva jsou nejrůznějšího druhu. Z počátku je to pláč, kňourání a fňukání,

později svíjení se, tlučení hlavou o zem a konečně celá řada abnormálních způsobů. Dokud je to jen pláč a fňukání, myslíme, že to není nic nebezpečného, ale je nutno si uvědomovati, je-li v pláči vyjadřována jen mluva dítěte, nebo je-li to vzdor a touha prorazit za každou cenu. Všechny tyto způsoby stávají se postupně zbraní, kterou dítě užívá i později, když vyroste. Máme přece dost fňukalů, kteří myslí, že všechno vyfňukají. A máme i dost lidí abnormálních, jimž abnormalita není ničím jiným než zbraní utvořenou v dětství a kterou dobývají své cíle.

Jakých zbraní dovede dítě užívat, toho dokladem je následující případ. Osmileté děvčátko nerado chodilo do školy. Doma zůstat nemohlo a tak aby přece jen do školy jít nemuselo, naříkalo si mamince na strašné bolesti v hlavě. Maminka však ale ničeho nedbala a dítě do školy poslala. Druhého dne děvčátko, právě než opouštělo dveře domova, omdlelo. Ustrašená maminka hned dcerušku uchopila, ošetřovala a do školy poslala omluvenku. Za dva dny se dítě pozdravilo a mělo jít znovu do školy. Jednou šlo, po druhé však chtělo zůstat doma a dovedlo tak šikovně omdlít a ustrašit maminku, že tato si nevěděla rady. Jednoho dne, po naší radě, nechala maminka omdlelou dcerušku ležet a vůbec si jí nevšimla. Tato za krátko se probrala a divila se, že není v posteli a nevidí uplakaný obličej matky. Přiběhla k matce a naříkala, proč jí nechala omdlelou na zemi? Maminka vůbec neodpověděla a poslala dceru hned do školy. Dívka celá udivená se sebrala a šla. Přesvědčila se, že její zbraň je zlomena a více jí nepoužila.

Znám jiný případ, kdy děvčátko dovedlo řvát a mlátit sebou o zem a šíleně naříkat, chtělo-li se domoci svého. A šlo to někdy tak daleko, že ani neřeklo co chce, neboť předpokládalo ve své chorobné mysli, že rodiče mají vědět co chce. Prostě začalo plakat a tlouci hlavou o zem. Tělesný trest nepomáhal, domluva byla marná, zlobení rodičů nic neprospělo. Čím více dítě prosili, tím to bylo horší, čím zoufaleji nad ním stáli, tím více si ono vnitřně pochvalovalo své vítězství nad nemohoucími rodiči.

Co pomohlo? Děvčátko se muselo učit, co smí a co nesmí. Když začalo svým způsobem plakat, rodiče dělali jakoby se nic nestalo, jakoby ani neslyšeli. Dítě začalo hlasitěji, a rodiče pořád nic. Tri hodiny trval tento abnormální pláč, potom děvčátko kapitulovalo.

Čím více pozornosti věnujeme těmto abnormálním projevům, čím více se jimi necháváme unést před zraky dětí, tím hůře jak pro nás, tak i pro děti, které podobným stavům přivykají. Důsledně požadovaná ukázněnost doma, dobrý příklad se strany rodičů a zásadovost jsou nejlepším vodítkem. Tam, kde je důraz položen na charakter a osobnost, vyrůstá zase jen charakter, osobnost a normální člověk. Kde dům je místěčkem posvátným a rodina svatyní, tam i každý projev je naplněn svatostí.

MEDITACE.

*Bůh je ve mně a já jsem v Něm.
On je mojí pravou a věčnou podstatou.
Jeho životem jsem spojen
se všemi životy a se vším,
co je v nich dobrého.*

*Jsem tónem v souzvuku Nekonečna.
Vysílám duševní vlny dobré vůle
ku všem bytostem,
a přijímám přání všeho dobra
od všech duší spřízněných.*

*Jsem ustavičně spojený
s boží silou, láskou a moudrostí.*

*Není smutku, není rozčilení,
není choroby v podstatě mého bytí.*

*S bohem svým budu silným a zdravým,
půjdu životem s úsměvem
a s vírou, že všechny věci,
budou mi napomáhati k dobrému.*

*K tomu mi dopomáhej Všemohoucí,
a ve mně vždy přítomný
Tvůrce všehomíra
a Zdroj každé snahy a myšlenky dobré!*

BRATR ŽIŽKA DO PLZNĚ.

V neděli dne 2. října vysílali jsme svého prvního dělníka, aby se cele věnoval práci mimo Prahu. Br. Žižka dojížděl už asi rok z Prahy do Plzně a povzbuzen úspěchy své práce vyslovil přání, že by se tam chtěl usadit a práci v Plzni a okolí se cele věnovat. Nebylo snadné k tomuto kroku se rozhodnout. Jednak proto, že jsme právě dokončili nákladnou stavbu, jednak že s počátku není možno očekávat, že by plzeňští svého dělníka mohli sami vydržovat. Od státu žádné podpory jsme dosud nežádali a nepřijali, nezbývalo tudíž než aby pražští z vlastních sil a prostředků tuto práci podnikli.

Bylo to možné jen tak, že na místě br. Žižky, který měl svůj úsek práce v ústředí, hledíme získati dobrovolné, neplacené síly, aby ušetřený obnos mohl býti věnován této práci mimo Prahu. Podle toho, jak se budou množiti naše prostředky finanční, hodláme postupně vyslati dělníky i na jiná místa. Především na Moravu.

Br. Čapek při oslovení br. Žižky vyzdvihl veliký význam práce, která se má podniknouti a velkou zodpovědnost, kterou br. Žižka na sebe bere. Zdůraznil však také, jaká to je velká příležitost pro br. Žižku samotného, aby uplatnil všechny síly a schopnosti ve službě velkého ideálu. Vyzdvihl zvláště, že si bere sebou velké zkušenosti z několikaleté práce v ústředí, ale především že jej provází jeho velmi nadaná a schopná manželka, jako spolupracovnice. Končil s přáním zdaru a božího požehnání.

Br. Žižka ve své odpovědi zdůraznil, že Bůh jest jeho nadějí a silou, z tohoto zřídla že čerpal dosud a bude dále čerpati, aby úkol rozsévače splnil. Zrno je dobré a když k němu přistoupí pilná práce, i žeň se podaří. Vzpomenul s vděčností, jakých příležitostí vzdělání se mu v ústředí dostalo, děkoval zvláště br. Čapkovi za příležitost, která se mu nyní naskytuje ke všestrannému uplatnění získaných zkušeností. Vyslovil přání, zůstatí vždy v nejúžším přátelském styku s pražským ústředím a že mu pomoc a podpora v jeho práci bude povzbuzením a že chce do krajnosti své síly vynaložit, aby naše očekávání nejen nezklamal, ale převýšil.

JEŠTĚ VZPOMÍNKA NA ZAČÁTKY SVOBODNÉHO BRATRSTVÍ.

Zasílám konečně rovněž několik vzpomínek na krásné chvíle, kdy jsem se účastňoval s mojí ženou prvních přednášek našeho milého Dra. Čapka.

Po převratu mohl jsem po prvé projevit svobodu svědomí a to tím, že jsem vystoupil z církve římské a byl bez náboženského vyznání. Byl jsem tehdy tímto činem vnitřně spokojen, ale jen chvíli. Záhy hledal jsem nové cesty. Jednou to byl řečník Volné Myšlenky, který mne nadchl, jindy zase americký farář církve česko-bratrské, ale nikdy jsem nezakotvil. Tápal jsem dál a duše prahla po poznání něčeho vyššího . . .

Až na jaře roku 1921 přivedla mne náhoda do studentského Domova v Praze a zde mi padlo do oka oznámení přednášky Dra. Čapka.

Šel jsem v neděli do Sladkovského sálu a od té doby se mi zdá, jako bych žil novým životem, lépe řečeno, pravým plným životem. Vše vidím krásnější, stal jsem se z pesimisty optimistou, duše našla konečně studnici vody živé, po které marně jinde toužila. Rovněž i můj zdravotní stav se značně zlepšil.

Ze vzpomínek na počátky ve Svobodném bratrství jako světlý okamžik mám na mysli první večírek v Ženském klubu, kde sešlo se asi 15—20 lidí, kteří se dosud neznali, přišli všichni s úsměvem na tváři a cítili se mile jako v kruhu rodinném.

Přednášek nedělních ve Sladkovského síni jsem se nikdy nemohl ani dočkat, úterní debaty zprvu v ČOB, Hlaholu, poté v Hajnovce byly výborným zažitím přednášek nedělních.

Vzpomínka na květinové slavnosti s krásným symbolem sounáležitosti všech v kytici květin jest rovněž zvláště živá.

Rovněž tak rád vzpomínám na vskutku bratrské dojmy z letních lesních toulek se skauty Mladé generace SB, krásných chvil při zpěvu našich písní u táborového ohně i v pochodu někdy za líjaku, jindy za slunečního jasu.

Nyní s ohledem na rodinu se mohu jen zřídka zúčastnit přednášek, ale těším se, že záhy budu dojíždět se svojí dcerkou do nedělní školy a budu moci býti účasten v milém prostředí dalšího vývoje našeho hnutí, jemuž přeji mnoho zdaru.

Architekt Miroslav Kett.

CO NOVÉHO VE SVOBODNÉM BRATRSTVÍ?

Soustředěná činnost jest nejvydatnější. Dokud jsme byli nuceni vykonávat svoji práci na místech nevhodných, nemohli jsme ani očekávat zvláštních výsledků. Skutečnost, že dobré výsledky se ukázaly je odůvodněna jen tím, že bylo užito zvýšeného úsilí. Ale nyní jsme ve vlastním stánku a celá činnost vede se soustředěně. Je proto možno více učiniti. Od počátku Svobodného bratrství bylo největším přáním br. Čapka věnovati se členům. Chtěl založiti různé kroužky jen pro ně, ale nebylo to možné, když nebylo kde se sejít. Teprve letos došlo k uskutečnění tohoto přání. A tak br. Čapek vede první takový kroužek, každý druhý čtvrtek. Vedle tohoto kroužku zřídili jsme debatní skupinu, opět pro členy, kde by vnikali hlouběji do problémů, které řeší br. Čapek v přednáškách. Kroužek vede br. Hašpl.

Alliance unitářských žen zahájila opět svoji činnost za vedení ses. Čapkové.

Vedle Nedělní školy, kterou jsme letos zreorganisovali a rozšířili, zavedli jsme vyučování náboženství pro unitářské děti také ve všední dny. Vyučuje br. Čapek, ses. Hašplová a br. Hašpl.

Protože každého dne je v ústředí nějaký kroužek nebo přednáška, vydáváme opět měsíční kalendář Svobodného bratrství, aby byl každý náležitě informován a vybral si to, co potřebuje. Na poslední stránce kalendáře bude vždy meditace, kde mnohý najde posilující slovo pro svoji duši.

Začali jsme opět práci v Nymburce, na Kladně a v Rakovníku, a nová města se hlásí. Na jiném místě píšeme, že br. a ses. Žižkovi odejeli do Plzně, konati pionýrskou práci SB. Jsou oba pro tuto práci vyzbrojeni a jsou vděční za příležitost, že mohou tak krásným způsobem sloužiti.

Ve Svobodném bratrství míváme velice často hosty z ciziny. Byl zde nedávno i duchovní neodvislé církve filipínské Rev. Massa a přinesl nám pozdravy přátel z Filipinských ostrovů, kteří rovněž usilují o podobné cíle jako my.

Za zdolání veškeré práce, která se nyní velmi rozrostla vděčíme velmi našim dobrovolným pracovníkům. Sotva jsme oznámili, že potřebujeme několik ochotných rukou na pomoc, ihned se nám nabídla řada bratří a sester. Odměnou je jim uspokojení, že konají dobrou a potřebnou práci. V měsíci září vypomáhali v naší kanceláři v administračních pracích zvláště následující bratří a sestry: Z. Lochovská, L. Marková, Bürgermeisterová, Kmínek, Čížkovský, Vicovský a Störcker. Na expedici minulého čísla Cest a cílů pracovali sestry: Kolihová, Rubešová, Marešová, Hotovcová a Horáčková.

LITERATURA.

Doporučujeme dvě literární novinky o výchově z našeho knihkupectví »Unitaria«, Praha I., Karlova 8.

Bertrand Russell: O výchově, zejména v ranním dětství. Kč 32.—.

Jan Vrba: Zlatý klíček. Kniha o pohlavní výchově, kterou by měla číst všechna dospívající mládež, všichni rodiče, učitelé a vychovatelé. S barevnými ilustracemi 28 Kč.

Oprava: V posledním čísle na str. 132. hned shora vypadly při tisku následující dvě řádky: To byla rodina středních vrstev, byl to zámožnější živnostník, který svým výdělkem je asi na úrovni oněch našich měšťanů, kteří atd.